

بررسی وضعیت مأموران یگان حفاظت محیط زیست (محیط‌بانان)

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۸۹۰۶

کد موضوعی: ۲۵۰

عنوان گزارش: بررسی وضعیت مأموران یگان حفاظت محیط زیست (محیط‌بانان)

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه محیط زیست)

تهیه و تدوین کنندگان: الهه سلیمانی، رضا معاشری

مدیران مطالعه: مجید حسین زاده، الهه سلیمانی

ناظران علمی: علیرضا رهایی، محمدحسن معادی رودسری

همکار: هومن غلامپور ارباستان

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: سیده مرضیه موسوی‌راد

واژه‌های کلیدی:

۱. محیط بان

۲. محیط زیست

۳. طبیعت

۴. حفاظت

۵. عملکرد

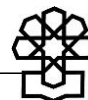
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۲/۱۷

فهرست مطالب

چکیده.....	۱
خلاصه مدیریتی.....	۱
مقدمه.....	۳
۱. تاریخچه محیطبانی در ایران.....	۵
۲. مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست.....	۶
۳. سیاست‌های کلی درخصوص محیط زیست و جایگاه محیط‌بانان.....	۸
۴. مأموریت و وظایف محیط‌بانان.....	۹
۵. چالش‌های موجود یگان حفاظت محیط‌زیست.....	۱۰
جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها.....	۱۶
منابع و مأخذ.....	۱۹

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. تعداد کل مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست در سال‌های مختلف.....	۷
شکل ۲. درصد مساحت هریک از مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست.....	۷
شکل ۳. درصد مساحت مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست هر استان نسبت به مساحت آن استان.....	۸

بررسی وضعیت مأموران یگان حفاظت محیط زیست (محیط بانان)

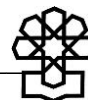
چکیده

بهره‌برداری بهینه و حفاظت از طبیعت یکی از وظایف ضروری بشر برای ادامه حیات است. در حال حاضر بیش از ۲۸۰ منطقه به صورت پارک ملی، آثار طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت‌شده تحت مدیریت و نظارت سازمان حفاظت محیط زیست قرار دارند که در کل حدود ۱۱ درصد از کل مساحت استان‌های کشور را به خود اختصاص می‌دهد. مأموران یگان حفاظت محیط زیست یا محیط بانان، افرادی هستند که براساس قوانین موجود، حافظ عرصه‌های طبیعی سرزمین هستند. آنها مسئولیت‌های مهمی که در این گزارش به آنها پرداخته شده است، در راستای تحقق اصل پنجاهم قانون اساسی، سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام و برنامه‌های توسعه‌ای کشور برعهده دارند، اما در این مسیر خطیر، با چالش‌های متعددی نظیر بالا بودن سرانه حفاظتی (براساس آمارهای موجود، مقدار سرانه حفاظتی موجود بالغ بر ۱۰ برابر سرانه حفاظتی استاندارد است)، حقوق کار و مزایای دریافتی ناکافی، وضعیت سختی کار، دشواری شرایط احراز شهادت و جانبازی و غیره مواجه هستند که در گزارش به آنها اشاره شده است. در این راستا، به دلیل ضرورت حمایت از محیط بانان و جنگلبانان خدمت کشور در برابر آسیب‌های ناشی از تعارضات احتمالی و همچنین لزوم جبران خسارات مالی در قبال صدمات جانی و ضرر و زیان مالی که در راستای انجام وظیفه متحمل می‌شوند، قانون حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگلبانی، در سال ۱۳۹۹ به تصویب رسید، اما علی‌رغم فرصت‌های ایجاد شده ناشی از تصویب قانون مذکور، محیط بانان عزیز با مشکل مهم محدودیت استفاده از سلاح برای محافظت از عرصه‌های طبیعی کشور مواجه شده‌اند.

خلاصه مدیریتی

طبیعت اساسی ترین عنصر حیات بشری و جایگاه تکوین و رشد گیاهان و بسیاری دیگر از خلقت‌های خداوند است. از این رو بهره‌برداری بهینه و حفاظت از آن یکی از وظایف ضروری بشر برای ادامه حیات است. توسعه، حفاظت و بهسازی مناطق چهارگانه در کشور از اولویت‌های سازمان حفاظت محیط زیست است. در حال حاضر ۳۱ پارک ملی، ۴۶ پناهگاه حیات وحش، ۱۶۹ منطقه حفاظت شده و ۲۸ اثر طبیعی ملی در کشور وجود دارد. شایان ذکر است که ۲۰۰ منطقه و نواحی شکار و تیراندازی ممنوع با مساحتی بالغ بر ۱۳/۵ میلیون هکتار نیز وجود دارد که مسئولیت حفظ آنها نیز برعهده سازمان حفاظت محیط زیست است و در آینده به مناطق حفاظت شده اضافه خواهند شد. ایجاد این مناطق از سال ۱۳۴۶ شمسی آغاز شده است. مأموران یگان حفاظت محیط زیست یا محیط بانان، افرادی است که براساس قوانین موجود، حافظ عرصه‌های طبیعی سرزمین می‌باشند. این افراد مسئولیتهای مهم و خطیری نظیر اعمال قوانین در جهت پیشگیری و جلوگیری از هرگونه تخریب زیست‌محیطی و شکار و صید

غیرمجاز، همکاری در اجرای فعالیت‌های آماربرداری حیات وحش، مدیریت جمعیت جانوران وحشی آسیب رسان، امداد و نجات حیات وحش خشکی و دریایی و غیره را برعهده دارند. تاریخچه محیط بانی به دهه‌های نخست قرن معاصر (سال ۱۳۰۷ شمسی) برمی‌گردد و درنهایت بعد از طی روال تاریخی، چارت تشکیلاتی یگان حفاظت استان‌ها در سال ۱۳۹۲ مصوب شد. لذا در این گزارش مروری بر تاریخچه و پیشینه تشکیل یگان حفاظت محیط زیست، چالش‌ها و تحلیل‌های آنها شده است. نتایج بررسی‌ها گویای آن است که محیط‌بانان با چالش‌هایی نظیر بالا بودن سرانه حفاظتی (بالغ بر ۱۰ برابر مقدار استاندارد)، بالا بودن زمان خدمت علی‌رغم عدم دریافت حق‌الزحمه کامل اضافه‌کاری، محدودیت ارتقای شغلی به‌واسطه مدرک تحصیلی، کاهش امتیاز سختی شرایط کار در زمان بازنشستگی، مشکلاتی در احراز شهادت و جانبازی، وضعیت نامناسب تجهیزات خودرویی، ارتباطات بی‌سیم، کمبود تجهیزات و ادوات اطفای حریق، وضعیت ناکارآمد دریافت حق جیره‌های غذایی، تأخیر و ناقص پرداخت شدن حق‌الکشف‌ها، عدم برخورداری از معافیت مالیاتی حقوق دریافتی، اطلاع دادرسی در پرونده‌های منجر به فوت متخلفین، اطلاع دادرسی در رسیدگی به پرونده‌های متخلفین شکار و صید و عدم اختصاص اعتبار کافی برای پرداخت هزینه‌های دادرسی و غیره مواجه هستند. از طرفی قانون حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگل‌بانی، در سال ۱۳۹۹ به تصویب رسید، علی‌رغم فرصت‌های ایجاد شده ناشی از تصویب قانون مذکور نظیر برخورداری نیروهای یگان حفاظت از خدمات بیمه‌ای تکمیلی، عمر، حوادث و مسئولیت مدنی در مقابل شخص ثالث و مسئولیت مدنی کارفرما در قبال کارکنان، از بین رفتن مشکلات ناشی از عدم پرداخت دیه مصدومان یا فوت‌شدگان توسط نیروهای یگان و برخورداری نیروهای افتخاری از جمله همیاران محیط زیست از خدمات بیمه‌ای (دیه، درمان) در صورت بروز حوادث و آسیب افراد، محیط‌بانان عزیز با مشکل مهم محدودیت استفاده از سلاح برای محافظت از عرصه‌های طبیعی کشور مواجه شده‌اند. پیش از تصویب قانون حمایت بیمه‌ای و قضایی نیروهای یگان حفاظت سازمان محیط زیست و جنگل‌بانی، مأموران یگان حفاظت محیط زیست، طبق قوانین و مقررات و دستورالعمل تشکیل یگان‌های حفاظت در دستگاه‌های اجرایی، ضابط خاص محسوب شده و مطابق با قانون به‌کارگیری سلاح در انجام وظایف و مأموریت‌های سازمانی خود، حق به‌کارگیری سلاح را داشتند، لکن در قانون مصوب، با ایجاد محدودیت برای استفاده نیروها از سلاح سازمانی، عملاً در پاره‌ای از موارد، صرفاً درخصوص بندهای «۱»، «۲» و «۳» ماده (۳) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸) و بند «۴» ماده (۳) این قانون در صورت رعایت تبصره «۱» ماده (۱) قانون مورد بحث، نیروها قادر به استفاده از سلاح سازمانی نبوده و این امر مشکلات فراوانی نظیر ایجاد محدودیت در به‌کارگیری سلاح سازمانی توسط نیروهای در حین انجام مأموریت‌های محوله، جری‌شدن متخلفین شکار و صید پس از آگاهی از محدودیت ایجاد شده جهت به‌کارگیری سلاح توسط نیروهای یگان حفاظت، ایجاد ترس و نگرانی در نیروها برای استفاده از سلاح سازمانی در مواقع ضروری و ایجاد دلهره و نگرانی در خانواده نیروهای یگان حفاظت به‌واسطه ضعف قانونی در حمایت از نیروها پس از استفاده از سلاح سازمانی را در راستای اجرای وظایف و مأموریت‌های محوله یگان حفاظت ایجاد کرده است. گزارش موجود پیشنهادهایی

برای فائق آمدن بر چالش‌های مذکور ارائه کرده‌اند. به صورت کلی، این پیشنهادها شامل مواردی از قبیل لحاظ بندهای «۵» و «۶» و «۷» و «۸» و «۱۰» ماده (۳) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸)، عیناً در ماده (۱) قانون فوق‌الذکر و اضافه کردن ماده (۶) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸) و تبصره «۲» ماده (۱۵۶) قانون مجازات اسلامی، عیناً به قانون یاد شده، اصلاح بند «۱۴» ماده (۳) آیین‌نامه احراز مصادیق شهید، در حکم شهید و سایر مصادیق ایثارگری مصوب سال ۱۳۹۳ هیئت‌وزیران جهت تأکید و قید صریح عمل مقابله با متخلفین شکار و صید و متجاوزین به منابع طبیعی و محیط زیست در رسته عوامل دخیل در احراز شهادت و جانبازی نیروهای یگان حفاظت محیط زیست، استخدام نیروهای واجد شرایط با توجه به سرانه حفاظتی بالای هر محیط‌بان و در نتیجه کمبود شدید نیرو در سطح مناطق و کاهش آثار منفی ناشی از این مشکل، تبدیل وضعیت نیروهای قراردادی، شرکتی، طرحی از طریق صدور مجوز یا برگزاری آزمون داخلی به واسطه تعداد اندک این افراد، تخصیص سقف امتیاز سختی شرایط کار تعیین شده جهت نیروهای بازنشسته یگان حفاظت، تأمین بودجه ۲۵۶ ساعت کاری مازاد نیروها، معافیت سازمان حفاظت محیط زیست از پرداخت هزینه دادرسی در تمامی مراحل رسیدگی به پرونده‌ها، معافیت نیروهای یگان حفاظت از پرداخت مالیات حقوق همانند نیروهای نظامی و انتظامی، ایجاد صندوق رفاه جهت نیروهای یگان حفاظت محیط زیست و عضویت در فروشگاه‌ها و تعاونی‌های مختص نیروهای نظامی و انتظامی، معافیت یگان حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست از ممنوعیت خرید خودروهای کمک‌دار، موتورسیکلت، دوربین چشمی، دوربین دید در شب و دوربین تله‌ای خارجی و اختصاص بودجه کافی جهت خرید آنها، اختصاص ردیف اعتباری ویژه برای به‌کارگیری تجهیزات نوین حفاظتی، اختصاص ردیف اعتباری ویژه برای پوشش شبکه بیسیم دیجیتال در کلیه مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست و سایر چنین پیشنهادهایی می‌باشد؛ با هدف آنکه این اقدام‌ها بتوانند گامی در جهت کاهش بار مشکلات و چالش‌های این قشر زحمت‌کش بردارند.

مقدمه

محیط زیست طبیعی یک عبارت ترکیبی حاکی از دانش‌های مختلف در علم است؛ به عبارت دیگر، مجموعه‌ای است از عوامل زیستی و محیطی در قالب محیط زیست و حتی غیرزیستی (یعنی تغییرات فیزیکی و شیمیایی) که بر زندگی یک فرد یا گونه تأثیر می‌گذارند و از آن نیز تأثیر می‌پذیرند. امروزه این تعریف غالباً به انسان و فعالیت‌های آن مرتبط می‌شود و می‌توان محیط زیست را مجموعه‌ای از عوامل طبیعی کره زمین، همچون هوا، آب، اتمسفر، صخره، گیاهان و غیره که انسان را احاطه می‌کنند، خلاصه کرد. [1]

بدون شک محیط زیست سالم یکی از نعمات الهی و بخشی از نظام خلقت است که ریشه در جهان‌بینی توحیدی دارد؛ یعنی جهان و هر آنچه در اوست، تصویری از خداوند واحد است. در اسلام هرگونه رفتاری که منجر به فساد در عرصه محیط زیست شود، نهی شده است. زیرا خداوند بارها در قرآن کریم درباره ایجاد فساد در روی زمین هشدار داده است. به این دلیل کردار انسان را در مواجهه با محیط زیست، باید نظارت و کنترل کرد و علاوه بر تنبیه افرادی که به محیط زیست آسیب می‌رسانند، به آنها پند و توبیخ می‌رساند، به آنها پند و توبیخ می‌رساند، به آنها پند و توبیخ می‌رساند. محیط زیست آسیب می‌رساند، به آنها پند و توبیخ می‌رساند، به آنها پند و توبیخ می‌رساند، به آنها پند و توبیخ می‌رساند.

[2] طبیعت اساسی ترین عنصر حیات بشری و جایگاه تکوین و رشد گیاهان و بسیاری دیگر از خلقت‌های خداوند است. از این رو بهره‌برداری بهینه و حفاظت از آن یکی از وظایف ضروری بشر برای ادامه حیات است. طبیعت به عنوان نعمت مورد توجه دین اسلام قرار گرفته^۱ و لذا مقوله ای دینی و ارزشی به‌شمار می‌رود. [3] در قرآن کریم بارها به موضوع طبیعت توجه شده است، درواقع خداوند متعال در قرآن کریم، آنچه در زمین است را زینت و آرایش نامیده و آن را مایه امتحان انسان دانسته است.^۲ بنابراین هرگونه تصرف انسان در زمین و پدیده‌های زیبایی‌شناسانه آن بستری برای آزمون شایستگی انسان است. در آیه ۸۷ سوره مائده آمده است: «... لَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ...» از حد مگذرید که خداوند از حد گذرندگان را دوست نمی‌دارد» و بر این اساس کسانی که رفتار ناشایست و نامناسب با محیط زیست دارند، از رحمت خداوند محروم خواهند بود. همچنین امام علی (ع) در خطبه ۱۶۷ نهج البلاغه ما را نسبت به سرزمین‌ها و چارپایان مسئول و پاسخگو دانسته است. [3] اصل پنجاهم قانون اساسی بیان می‌دارد که در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌شود. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است. مطالب یاد شده، اهمیت فراوان توجه به این موضوع را می‌رساند.

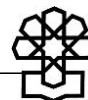
مشکلات محیط زیست جهانی همچنان با آینده بشر گره خورده است. به این دلیل نقش سازمان‌ها و سازوکارهای جهانی حفظ محیط زیست و تقویت توانمندی کنوانسیون‌های بین‌المللی و معاهدات منطقه ای بیش از پیش ضرورت دارد. از این رو حضور افرادی مانند محیط بان حائز اهمیت تلقی می‌شود. [2] محیط‌بان فردی است که براساس قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوب سال ۱۳۵۳ مجلس شورا) و دستورالعمل‌های تهیه شده برطبق ماده ۳۱ آیین نامه اجرایی قانون فوق، حافظ عرصه‌های طبیعی سرزمین است. [1] در ماده (۴) دستورالعمل خدمتی یگان، محیط‌بان کسی تعریف شده است که مسئولیت اجرای قوانین و مقررات شکار و صید و حفاظت و بهسازی محیط زیست را در سطح حوزه استحفاظی خود برعهده داشته و در زمینه حفاظت از حیات وحش، اکوسیستم، جلوگیری از آلودگی محیط زیست، ممانعت از تجاوز به مناطق تحت کنترل سازمان و منابع طبیعی در حوزه استحفاظی خود اقدام می‌نماید.

لازم به توضیح است که مقوله محیط زیست و حقوق آن، اولویت اول هیچ کشور یا دولتی در جهان، حتی کشورهای صنعتی و پیشرفته و دارای وضعیت اقتصادی بالا نیست، اما با شرایط موجود برای محیط زندگی بشر، کشورهای جهان نمی‌توانند به مقوله محیط زیست، دیدگاه محلی و مختص به خود داشته باشند، به این دلیل محیط زیست به مقوله‌ای جهانی مبدل شده است. جمهوری اسلامی ایران جزء معدود کشورهایی می‌باشد که در قانون اساسی خود به صورت مستقیم یک اصل را به بحث محیط زیست اختصاص داده است. [2]

به صورت کلی، به منظور حفاظت پایدار، در حوزه مأموریت یگان حفاظت محیط زیست کشور و با رویکرد حفظ و توسعه زیست‌بوم‌های مدیریت یافته (مناطق چهارگانه)، بنابر وظایف محول، توسعه و سازمان‌دهی یگان حفاظت محیط زیست و آموزش و توانمندسازی نیروها جهت نیل به موارد فوق‌الذکر بسیار تأثیرگذار خواهد بود. این گزارش نیز به بررسی عملکرد و وضعیت این خدوم زحمت‌کش تخصیص داده شده است.

۱. وَمَا يَكُم مِّنْ نِّعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ ... (نحل، ۵۲)

۲. إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا (كهف، ۷)

۱. تاریخچه محیط‌بانی در ایران

تشکیل یگان حفاظت محیط زیست (محیط‌بانان) در ایران، پیشینه‌ای نسبتاً طولانی دارد [1, 2]:

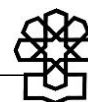
- تاریخچه محیط‌بانی به دهه‌های نخست قرن معاصر برمی‌گردد. اولین احکام قانونی درباره شکار، در مواد (۱۷۹) و (۱۸۲) قانون مدنی مصوب ۱۸ اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۰۷ تدوین و تصویب شد.
- در اسفندماه سال ۱۳۳۵ بود که مقررات مستقل و نسبتاً جامعی، به‌عنوان اولین مقررات مستقل و نسبتاً جامع در زمینه حفاظت از حیات‌وحش مشتمل بر ۷ ماده و ۱۰ تبصره، به تصویب مجلس وقت رسید و پس از آن کانون شکار و صید تشکیل شد که اعضای آن را تعدادی از افراد علاقه‌مند به شکار و صید تشکیل می‌دادند. به‌منظور اجرای قوانین تدوین شده نیز وزیر کشور و رئیس ستاد ارتش وقت، هم عضو این کانون شدند.
- آیین‌نامه اجرایی قانون شکار مشتمل بر چهار فصل و ۵۷ ماده در سال ۱۳۳۶ به تصویب هیئت‌وزیران رسید و به‌طور آزمایشی به اجرا درآمد. ازجمله مواد این آیین‌نامه، تعیین مقررات شکار و تعیین تشکیلات مرکزی کانون متشکل از رئیس، دبیر کل و قائم‌مقام دبیر کل بود. در سال ۱۳۳۸ نیز این آیین‌نامه اجرایی مورد بازنگری و بازبینی قرار گرفت.
- در تاریخ ۷ اسفندماه سال ۱۳۴۲، مقرراتی تحت عنوان «آیین‌نامه قانون شکار» مشتمل بر ۷ فصل و ۳۹ ماده به تصویب هیئت‌وزیران رسید و جایگزین آیین‌نامه‌های اجرایی سابق شد. در این آیین‌نامه، علاوه بر مقررات شکار، برای اولین بار زیست‌بوم‌های ویژه به نام پارک‌های وحش و مناطق حفاظت شده مورد توجه قانونگذار قرار گرفت.
- در سال ۱۳۴۶، سازمان شکاربانی و نظارت بر صید، به‌موجب قانون شکار و صید مصوب ۱۳۴۶/۰۳/۱۶ جایگزین کانون شکار شد. این سازمان رسماً به‌عنوان یک دستگاه مستقل دولتی، فعالیت خود را با آموزش شکاربانان در سطح کشور آغاز کرد و مناطقی را به‌عنوان پارک وحش مورد حمایت قرار داد. نیروهای شکاربانی به‌عنوان بازوی توانمند حراست و حفاظت از عرصه‌های طبیعی عمل می‌کردند.
- در سال ۱۳۵۰، با مطرح شدن مسائل محیط‌زیستی در سطح جهان، این سازمان با تغییر عنوان به نام سازمان حفاظت محیط زیست، عهده‌دار مسائل محیط زیست کشور شد و همکاری خود را با سازمان‌های بین‌المللی ادامه داد. همچنین در این سال، نام شورای عالی شکاربانی و نظارت بر صید، تبدیل به شورای عالی حفاظت محیط زیست شد. سازمان حفاظت محیط زیست، طبق استانداردهای جهانی مناطقی را تحت عنوان مناطق چهارگانه مورد حفاظت قرار داده که هرکدام از مناطق یاد شده، دارای شرایط و مقررات خاصی است.
- در سال ۱۳۵۳ در راستای اجرای ماده (۱۸) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، گارد محیط زیست تشکیل و در سال ۱۳۵۴ در فصل ششم آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مواد هشت‌گانه گارد محیط زیست درج شد.
- سپس در اجرای ماده (۱۷۹) قانون برنامه سوم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، تنفیذی در ماده (۱۲۹) قانون برنامه چهارم توسعه و ماده (۲۳۳) برنامه پنجم توسعه و دستورالعمل تشکیل یگان حفاظت در دستگاه‌های کشوری مصوب ۱۳۷۹/۴/۵ مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا، یگان حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست در سال ۱۳۸۹ تشکیل و با رعایت مفاد قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست مصوب سال ۱۳۵۳ و اصلاحیه

- ۱۳۷۱/۸/۲۴ و آیین‌نامه اجرایی قانون مزبور و ضوابط مربوطه، فعالیت خود را آغاز کرد.
- با پیگیری‌های به عمل آمده، چارت تشکیلاتی یگان حفاظت استان‌ها در سال ۱۳۹۲ و چارت تشکیلاتی یگان حفاظت سازمان مرکزی در سال ۱۳۹۴ مصوب شد.
- قانون حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگلبانی، مشتمل بر ۴ ماده و ۳ تبصره در تاریخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی و در تاریخ ۱۳۹۹/۰۳/۰۷ به تأیید شورای نگهبان رسید.
- آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگلبانی (به استناد ماده (۳) قانون مذکور)، در تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۲۵ به تصویب دولت وقت رسید.
- کارکنان یگان حفاظت سازمان محیط زیست پس از گذراندن دوره‌های آشنایی با سلاح‌های سازمانی و نحوه کاربرد آن، دوره ضابطان دادگستری، میدان تیر عملی و اخذ تأییدیه صلاحیت از مراجع ذی‌ربط مجاز به حمل و استفاده از سلاح براساس قانون می‌باشند.
- سلاح سازمانی یگان حفاظت برای نیروهای محیط‌بان اسلحه کلاشینکف و سلاح فرماندهان یگان حفاظت استان‌ها، شهرستان‌ها و پارک‌های ملی اسلحه کمری زعاف است. همچنین نیروهای واجد شرایط از تجهیزات دفاع شخصی مانند افشانه و شوکر نیز استفاده می‌کنند. در حال حاضر تعداد پاسگاه‌های سازمان حفاظت محیط زیست ۶۰۷ پاسگاه است. متأسفانه به‌علت کمبود شدید نیرو و شرایط نحوه انجام خدمت (۱۸ روز خدمت و ۱۲ روز استراحت) اکثر پاسگاه‌ها با کمبود شدید نیرو مواجه بوده و این امر فشار مضاعفی را به نیروهای حاضر به خدمت وارد می‌سازد.
- تاکنون ۱۵۰ نفر از محیط‌بانان در جهت حفظ و حراست از محیط زیست کشور جان خود را از دست داده و به شهادت رسیده‌اند، همچنین ۳۷۷ نفر نیز در درگیری با متخلفان شکار و صید، مجروح و به درجه جانبازی نائل شده‌اند.

۲. مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست

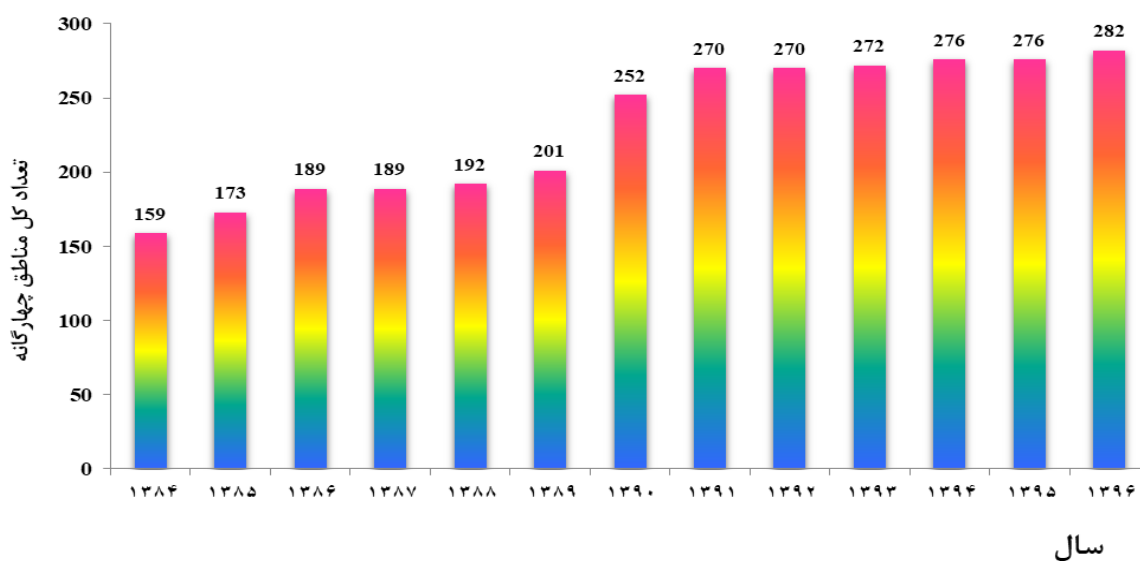
توسعه، حفاظت و بهسازی مناطق چهارگانه در کشور از اولویت‌های سازمان حفاظت محیط زیست است. ایجاد این مناطق از سال ۱۳۴۶ شمسی آغاز شده است. براساس بند «الف» ماده (۳) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوب ۱۳۵۳/۰۳/۲۸)، مناطق مذکور شامل پارک ملی، آثار طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت‌شده می‌باشد. براساس آخرین آمار منتشر شده توسط سازمان حفاظت محیط زیست، در حال حاضر ۳۱ پارک ملی، ۴۶ پناهگاه حیات وحش، ۱۶۹ منطقه حفاظت‌شده و ۳۸ اثر طبیعی ملی در کشور وجود دارد، البته در شکل ۱، تعداد کل این مناطق چهارگانه در سال‌های مختلف آورده شده است. براساس این شکل، مشاهده می‌شود که تعداد کل مناطق چهارگانه از ۱۵۹ منطقه در سال ۱۳۸۴ به تعداد ۲۸۲ منطقه در سال ۱۳۹۶ رسیده است و به عبارت دیگر رشد بالغ بر ۷۷ درصد داشته است. مجموع مساحت این مناطق چهارگانه نیز حدود ۱۷۷۶۴۵۳۱ هکتار گزارش شده است [۴] که در شکل ۲، درصد مساحت هریک از آنها نسبت به مجموع مساحت مناطق چهارگانه آورده شده است.

در شکل ۳ نیز نسبت مساحت کل مناطق چهارگانه تحت مدیریت محیط زیست هر استان نسبت به مساحت همان استان آورده شده است. براساس این شکل، مشاهده می‌شود که حدود ۳۱/۷ درصد از مساحت استان تهران را مناطق

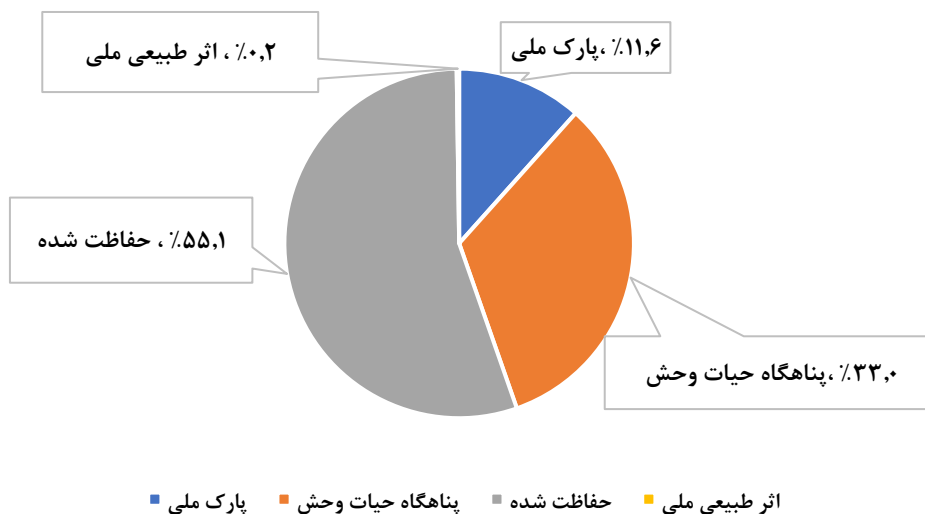
چهارگانه به خود اختصاص داده است. کمترین درصد مناطق چهارگانه نیز در استان قم قرار دارد. به صورت کلی نیز مجموع مساحت مناطق چهارگانه، حدود ۱۱ درصد از کل مساحت استان‌های اشاره شده در شکل ۳ را به خود تخصیص می‌دهد. شایان ذکر است که ۲۰۰ منطقه و نواحی شکار و تیراندازی ممنوع با مساحتی بالغ بر ۱۳/۵ میلیون هکتار نیز وجود دارد که مسئولیت حفظ آنها نیز برعهده سازمان حفاظت محیط زیست است و در آینده به مناطق حفاظت‌شده اضافه خواهند شد. همچنین خالی از لطف نیست که گفته شود، آمارهای اشاره شده در مراجع مختلف ممکن است اندکی با هم تفاوت داشته باشند.

شکل ۱. تعداد کل مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست در سال‌های مختلف

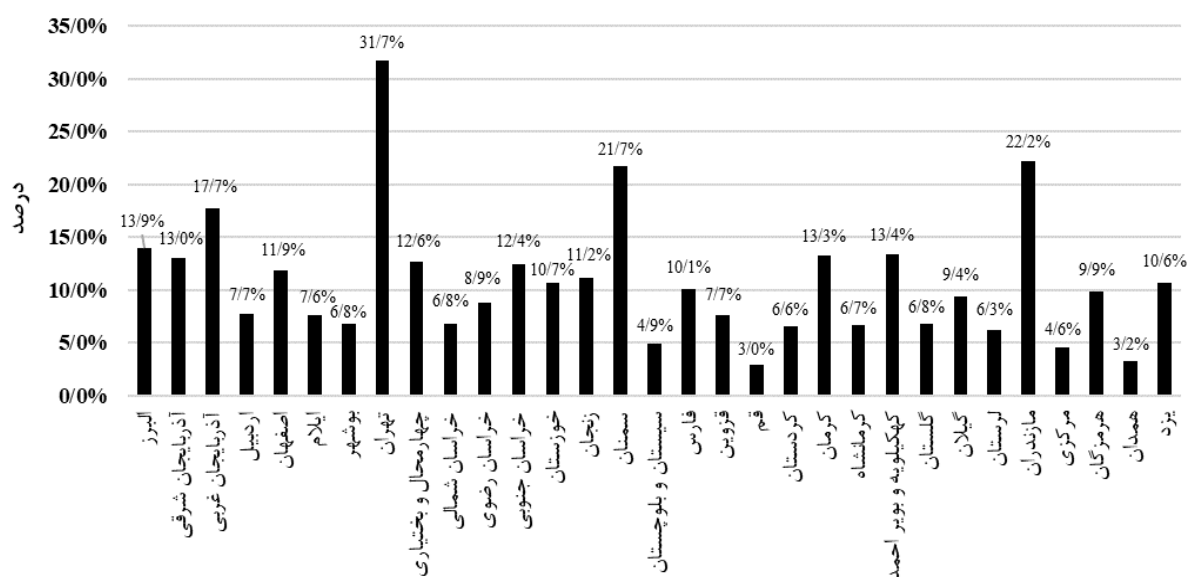
منبع: گزارش‌های سازمان حفاظت محیط زیست، ۱۴۰۱.

شکل ۲. درصد مساحت هریک از مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست

منبع: گزارش‌های سازمان حفاظت محیط زیست.

شکل ۳. درصد مساحت مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست هر استان نسبت به مساحت آن استان

منبع: گزارش‌های سازمان حفاظت محیط زیست، ۱۴۰۱

مشاهده می‌شود که محیط‌بانان، زحمت بسیار زیادی برای پاسداری از این زیستگاه‌های کهن برعهده دارند.

۳. سیاست‌های کلی در خصوص محیط زیست و جایگاه محیط‌بانان

۳-۱. جایگاه محیط زیست در قانون اساسی

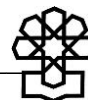
اصل پنجاهم قانون اساسی: در جمهوری اسلامی حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعدی باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌شود، از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آنکه با آلودگی محیط زیست و یا تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند ممنوع است.

۳-۲. جایگاه محیط زیست در سند چشم‌انداز

طبق سند چشم‌انداز بیست‌ساله نظام، تمامی ارکان جمهوری اسلامی ایران برای دستیابی به محیط زیست مطلوب برای آحاد جامعه تلاش می‌کنند؛ به نحوی که وضعیت طبیعی سیمای مناظر، زیست‌بوم‌ها، زیست‌بوم‌ها و ذخایر ژنتیکی، منابع و عناصر حیاتی هوا، آب، خاک و اقلیم در آن حفظ و احیا شده و جامعه در پناه چنین محیطی، از بهداشت و سلامت جسمی و روانی، آرامش و امنیت اجتماعی و اقتصادی و عدالت زیست‌محیطی برخوردار می‌شوند.

۳-۳. جایگاه محیط زیست در سیاست‌های کلی نظام

سیاست‌های کلی نظام که منبعث از چشم‌انداز بیست‌ساله می‌باشد، با تأکید بر آرمان دستیابی به محیط زیست مطلوب

برای آحاد جامعه، سیاست‌های محیط‌زیستی ارکان نظام را به شرح زیر تعیین می‌نماید:

- ایجاد عزم ملی بر احیای منابع طبیعی تجدیدشونده و توسعه پوشش گیاهی برای حفاظت و افزایش بهره‌وری مناسب و سرعت بخشیدن به روند تولد این منابع و ارتقا بخشیدن به فرهنگ عمومی و جلب مشارکت مردم در این زمینه.
- شناسایی و حفاظت از منابع آب و خاک و ذخایر ژنتیکی (گیاهی و جانوری) و بالا بردن غنای حیاتی خاک‌ها و بهره‌برداری بهینه براساس استعداد منابع و حمایت مؤثر از سرمایه‌گذاری در آن.
- اصلاح نظام بهره‌برداری از منابع طبیعی و مهار عوامل ناپایداری این منابع و تلاش برای حفظ و توسعه آن.
- گسترش تحقیقات کاربردی و فناوری‌های زیست‌محیطی و ژنتیکی و اصلاح گونه‌های گیاهی و حیوانی متناسب با شرایط محیطی ایران و ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی و تقویت آموزش.

۴-۳. جایگاه محیط زیست در برنامه‌های توسعه‌ای کشور

بخش ۹ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب سال ۱۳۹۶ مجلس شورا)، به محیط زیست و منابع طبیعی اختصاص داده شده است. در بندهای «ط» و «ظ» ماده (۳۸) قانون مذکور، به ترتیب آورده شده که دولت موظف است اقدامات تهیه، تدوین و اجرای برنامه عمل حفاظت و مدیریت از مناطق چهارگانه محیط زیست و گونه‌های در معرض تهدید و خطر انقراض حیات‌وحش کشور با رویکرد بهره‌گیری از ظرفیت‌های داوطلبانه و مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی با اولویت جوامع محلی و سازمان‌های مردم‌نهاد توسط سازمان حفاظت محیط زیست و بازنگری در محدوده مناطق چهارگانه محیط زیست و همچنین تعریف و تقسیم‌بندی جدید مناطق با توجه به تقسیمات نوین اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) توسط سازمان حفاظت محیط زیست را جهت حفاظت از محیط زیست به عمل آورد.

۴. مأموریت و وظایف محیط‌بانان

۴-۱. مأموریت‌های محیط‌بانان یگان حفاظت

حفاظت از عرصه‌های طبیعی اعم از خشکی و دریا و محیط زیست انسانی، حفظ تنوع زیستی و ذخایر ژنتیکی حیات‌وحش ایران اعم از جانوری و گیاهی در اجرای قوانین و مقررات زیست‌محیطی از جمله قوانین شکار و صید، حفاظت و بهسازی محیط زیست و آیین‌نامه‌های اجرایی و ضوابط آن و جلوگیری از تخلفات مربوطه براساس اعلام سازمان حفاظت محیط زیست و انجام بخشی از وظایف ناجا در این خصوص.

۴-۲. وظایف محیط‌بانان یگان حفاظت

وظایف محیط‌بانان به شرح زیر است:

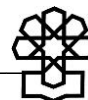
الف) جمع‌آوری اخبار و ارزیابی مستمر اطلاعات در راستای وظایف یگان و پیشگیری از تخریب و آلودگی محیط زیست و شکار و صید غیرمجاز،

- (ب) اعمال قانون و مقررات در جهت پیشگیری و جلوگیری از ایجاد هرگونه آلودگی و تخریب محیط زیست اعم از آب، هوا و خاک و آلودگی صوتی در حوزه استحفاظی،
- (ج) انجام اقدامات بازدارنده و شناسایی و کشف و مقابله با متخلفان و مجرمان در زمینه شکار، صید، تخریب محیط زیست و مسببان آلودگی زیست‌محیطی همراه با دستگیری متهمان و تشکیل پرونده و معرفی به مقامات ذیصلاح قضایی در حوزه استحفاظی،
- (د) انجام وظایف قانونی در مقام ضابط خاص دادگستری در حوزه مسئولیت و حدود وظایف تعیین شده،
- (هـ) اطفای حریق و انجام امور امدادی به هنگام بروز حوادث در مناطق تحت مدیریت سازمان، مناطق حساس ساحلی و دریایی و سایر مناطق حسب ضرورت،
- (و) همکاری در اجرای سایر برنامه‌های جاری سازمان نظیر آماربرداری حیات‌وحش، نمونه‌برداری از گونه‌های گیاهی و جانوری و مدیریت جمعیت جانوران وحشی آسیب‌رسان، کنترل و مقابله با گونه‌های غیربومی مهاجم، امداد و نجات حیات‌وحش خشکی و دریایی،
- (ز) انجام اقدامات لازم برای حفاظت از اموال، اماکن، مستحذات سازمان و جلوگیری از آسیب‌رسانی به آنها در مناطق چهارگانه،
- (ح) پیشگیری و مقابله با فعالیت مراکز غیرقانونی کارگاه‌های تاکسیدرمی و مراکز فروش غیرقانونی حیوانات تاکسیدرمی شده و مراکز غیرمجاز و تکثیر و پرورش حیات‌وحش،
- (ط) بررسی مجوزهای ورود و خروج نمونه‌های گیاهی و جانوری در حوزه استحفاظی و مقابله با تجارت غیرقانونی گونه‌های جانوری و گیاهی با مبدأ و مقصد داخلی یا خارجی و همکاری با مراجع ذی‌ربط از جمله پلیس بین‌الملل،
- (ی) مساعدت و همکاری با عوامل انتظامی محل مأموریت در کشف جرائم، در حوزه استحفاظی،
- (ک) اجرای تصمیمات، آرا و احکام مراجع اداری و قضایی صادره درخصوص پرونده‌های مرتبط با تخلفات و جرائم در مناطق آزاد زیست‌محیطی و مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان.

۵. چالش‌های موجود یگان حفاظت محیط‌زیست

۵-۱. مقدار سطح تحت حفاظت

براساس استانداردهای موجود سرانه حفاظتی هر محیط‌بان باید ۱۰۰۰ هکتار باشد، لکن در ایران با توجه به مساحت مناطق و نیز نحوه خدمتی نیروها و تعداد نیروهای اجرایی، سرانه حفاظتی بسیار بالا بوده، به‌گونه‌ای که حتی در صورت حضور کلیه نیروها در نوبت خدمتی، سرانه حفاظتی هر محیط‌بان حدود ۱۰۰۰۰ هکتار است؛ لکن در خوش‌بینانه‌ترین حالت تعداد دوسوم نیروها با توجه به نحوه خدمتی در محل کار خود حضور دارند و بر این اساس سرانه حفاظتی هر فرد به ۱۶۰۰۰ هکتار افزایش خواهد یافت. از این‌رو به‌دلیل کمبود نیرو و افزایش سطح مناطق حفاظتی، در حال حاضر سرانه حفاظتی هریک از نیروها با استاندارد جهانی فاصله معناداری دارد و برای برون‌رفت از وضعیت موجود، باید ضمن استخدام نیرو از تجهیزات نوین در امر حفاظت نیز استفاده شود.

۲-۵. زمان خدمت

براساس قانون خدمات کشوری هر کارمند باید ۱۷۶ ساعت ماهیانه خدمت کند و براساس ماده (۳۶) دستورالعمل خدمتی گارد محیط زیست^۱ هر محیط بان باید ۱۸ شبانه روز خدمت و ۱۲ روز استراحت کند، بنابراین با توجه به قانون فوق محیط بان ۴۳۲ ساعت در طول یک ماه در محل کار خواهد بود که در مقابل ۱۷۶ ساعت قانون خدمات کشوری حدوداً ۲۵۶ ساعت اضافه خدمت برای محیط بان باید لحاظ شود، این نیروها علی رغم خدمت فراتر از سقف تعیین شده از مزایای اضافه کار برخوردار نبوده و در صورت وجود اعتبار، ماهیانه مبالغی به صورت یکسان در بین نیروها توزیع می شود.

۳-۵. شرایط خدمت

نیروهای یگان حفاظت محیط زیست با توجه به نوع کار و لزوم فعالیت فیزیکی برای انجام گشت های پیاده در ارتفاعات کوهستانی، تپه ماهورها و شرایط مختلف آب و هوایی، اکثراً در اواخر خدمت دچار بیماری های مزمن از جمله کمردرد و پادرد شده و به واسطه استفاده مداوم از دوربین چشمی برای پایش مناطق دچار عوارض چشمی ناشی از این امر می شوند. این عزیزان کلیه امور مربوط به پاسگاه از جمله نظافت و پخت و پز و تهیه خوراک روزانه را نیز خود انجام داده و بنابراین در اکثر مواقع به واسطه نبود زمان کافی از غذاهای کنسرو شده (در صورت توان خرید) استفاده کرده و در بلندمدت به واسطه عدم برنامه غذایی منظم و متنوع دچار بیماری های دستگاه گوارش نیز می شوند.

۴-۵. حوزه فعالیت خدمت

نوع فعالیت نیروهای یگان حفاظت در بردارنده محیط های طبیعی، انسانی و دریایی است؛ به گونه ای که در محیط های طبیعی، وظیفه حراست و حفاظت از حیات وحش و گونه های گیاهی منطقه اعم از پستانداران، پرندگان، خزندگان، ماهیان، انواع پوشش جنگلی و مرتعی و غیره، در محیط های انسانی در خصوص جلوگیری و برخورد با آلودگی های زیست محیطی در محدوده مناطق مسکونی و خارج از آن مانند کارخانه های سیمان، پساب واحدهای صنعتی، تخلیه نخاله در حاشیه و درون رودخانه ها و غیره و در محیط آبی از جمله تالاب ها در برخورد با متخلفین شکار و صید پرندگان و ماهیان، برخورد با مسببان آلودگی های دریایی و غیره فعالیت می کنند. از این رو با توجه به گستره فعالیت ها و شرایط خدمتی، بعضاً نیروها در هر ۳ حوزه یاد شده فعالیت کرده و این امر مشکلات فراوانی را برای محیط بانان عزیز در پی دارد.

۵-۵. مدرک تحصیلی و ارتقای شغلی

نیروهای اجرایی یگان حفاظت به صورت رسمی با مدارک تحصیلی دیپلم و فوق دیپلم جذب و بعضاً به خاطر جذب در سنوات گذشته از مدارک تحصیلی پایین تر از دیپلم نیز برخوردار هستند. همچنین تعدادی از این نیروها در حین خدمت ادامه تحصیل داده و موفق به کسب مدارک دانشگاهی لیسانس و بالاتر شده اند. این افراد علی رغم داشتن مدارک

۱. ماده (۲۶) - برنامه کار مأمورانی که در شکارگاه ها و مناطق تحت حفاظت و کنترل سازمان خدمت می نمایند و محل مأموریت و خدمت آنان در خارج از شهرها و مناطق مسکونی بوده و کنترل مداوم حوزه استحفاظی و گشت و کنترل و سرکشی مستمر و متعدد به نقاط مختلف حوزه و مأموریت از ضروریات انجام وظایف قانونی آنان می باشد و الزاماً باید در محل مأموریت خود نیز شبانه بپوشه نمایند برحسب شرایط منطقه و تشخیص و سیاست مدیرکل حفاظت محیط زیست استان در هر ماه ۱۸ شبانه روز خدمت به طور متناوب یا متوالی و بقیه روزها ۱۲ روز استراحت می باشد.

تحصیلی دانشگاهی با تعاملات صورت گرفته صرفاً از امتیاز مدرک تحصیلی برخوردار شده، لکن در صورت افزایش سنوات پس از رسیدن به رتبه خدمتی ارشد تا آخر خدمت در همان رتبه خواهند و از امتیازات رتبه خدمتی خبره و عالی محروم می‌شوند. همچنین در صورت جذب این افراد با مدرک تحصیلی فوق‌دیپلم صرفاً تا طبقه ۱۰ ارتقا خواهند یافت و امکان برخورداری از امتیازات سایر طبقات نیز میسر نیست.

۵-۶. امتیاز سختی شرایط کار در زمان بازنشستگی

نیروهای اجرایی یگان حفاظت با توجه به شرایط خدمتی از بالاترین امتیاز سختی شرایط برخوردار می‌باشند؛ لکن در هنگام بازنشستگی میزان ۴۵۰۰ امتیاز سختی شرایط کار به ۱۵۰۰ امتیاز تقلیل یافته و حقوق فرد بازنشسته کاهش معناداری خواهد یافت. متأسفانه علی‌رغم پیگیری‌های صورت گرفته تاکنون اقدامی در جهت حل‌وفصل این موضوع صورت نگرفته و افراد بازنشسته همواره از این اجحاف صورت گرفته ابراز ناراحتی می‌کنند.

۵-۷. احراز شهادت و جانبازی

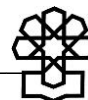
به استناد بند «۱۴» ماده (۳) آیین‌نامه احراز مصادیق شهید، در حکم شهید و سایر مصادیق ایثارگری مصوب سال ۱۳۹۳ هیئت‌وزیران، «افرادی که به‌سبب مأموریت‌های محوله و پاسداری و حفاظت از اموال یا منابع طبیعی و محیط زیست و همچنین اماکن و مراکزی که نیروهای مسلح براساس مقررات یا مصوبات خاص شورای عالی امنیت ملی یا شورای امنیت کشور یا شورای تأمین استان موظف به حراست از آن مراکز هستند، مورد هجوم دشمن و گروه‌های معارض واقع و در اثر درگیری با آنها کشته می‌شوند»، در حکم شهید محسوب و خانواده این عزیزان از امتیاز مربوطه برخوردار خواهند شد، لکن متأسفانه به‌واسطه عدم شفافیت ماده یاد شده و برداشت متفاوت از این بند (بند «۱۴» ماده (۳)) قانون یاد شده، در صورت بروز حوادث منجر به فوت و مجروحیت به‌سختی از عناوین تعریف شده برخوردار خواهند شد.

۵-۸. محدودیت‌های ایجاد شده در نتیجه تصویب قانون حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت

محیط زیست و جنگلبانی

نظر به ضرورت حمایت از محیط‌بانان و جنگلبانان خدوم کشور در برابر آسیب‌های ناشی از تعارضات احتمالی و همچنین لزوم جبران خسارات مالی در قبال صدمات جانی و ضرر و زیان مالی که در راستای انجام وظیفه متحمل می‌شوند، قانونی تحت عنوان قانون حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگلبانی، در سال ۱۳۹۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان رسید. در نتیجه تصویب این قانون، فرصت‌های زیر برای محیط‌بانان ایجاد شد:

- برخورداری نیروهای یگان حفاظت از خدمات بیمه‌ای تکمیلی، عمر، حوادث و مسئولیت مدنی در مقابل شخص ثالث و مسئولیت مدنی کارفرما در قبال کارکنان.
- از بین رفتن مشکلات ناشی از عدم پرداخت دیه مصدومان یا فوت‌شدگان توسط نیروهای یگان.

- برخورداری نیروهای افتخاری از جمله همیاران محیط زیست از خدمات بیمه‌ای (دیه، درمان) در صورت بروز حوادث و آسیب افراد.

علی‌رغم فرصت‌های مذکور ایجادشده، محدودیت مهمی در زمینه به‌کارگیری سلاح سازمانی توسط نیروهای در حین انجام مأموریت‌های محوله ایجاد شده است. زیرا قبل از تصویب این قانون، براساس ماده (۲۷) دستورالعمل خدمتی گارد محیط‌زیست، آن دسته از مأموران سازمان حفاظت محیط‌زیست که ضابط دادگستری هستند، هنگام انجام وظایف قانونی و در اجرای مأموریت‌های محوله برای کشف و تعقیب جرائم مصرح در قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست، در شمار نیروهای مسلح موضوع ماده یک قانون بکارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری محسوب و در چارچوب و موازین دقیق قانون مذکور حق استفاده از اسلحه سازمانی را دارند. ولی در ماده (۱) قانون حمایت قضائی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط‌زیست و جنگلبانی (مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳)، با ایجاد محدودیت نیروها جهت استفاده از سلاح سازمانی، عملاً در پاره‌ای از موارد - صرفاً در خصوص بندهای «۱»، «۲» و «۳» ماده (۳) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸)^۱ و همچنین بند «۴» ماده (۳)^۲ (در صورت رعایت موازین خاصی^۳) قانون مذکور - آن‌ها حق استفاده از سلاح سازمانی را دارند.

از جمله محدودیت‌های ایجادشده در این خصوص، سلب اختیار استفاده از بندهای «۵»، «۶»، «۷» و «۸» و «۱۰» ماده (۳) قانون به‌کارگیری سلاح^۴ می‌باشد. در واقع قانون حمایت قضائی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط‌زیست و جنگلبانی (مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳)، صرفاً اختیارات تدافعی را به محیط‌بانان داده است.

این امر مشکلات فراوانی را در راستای اجرای وظایف و مأموریت‌های محوله یگان حفاظت ایجاد نموده است. ازجمله:

- جری‌شدن متخلفین شکار و صید پس از آگاهی از محدودیت ایجادشده جهت به‌کارگیری سلاح توسط نیروهای

یگان حفاظت

- ایجاد ترس و نگرانی در نیروها جهت استفاده از سلاح سازمانی در مواقع ضروری

- با توجه به نقص موجود در قانون به‌کارگیری سلاح توسط نیروهای یگان حفاظت، متخلفین و سودجویان ضمن تبلیغ

۱. بندهای «۱» و «۲» و «۳» ماده (۳) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری- مأمورین انتظامی در موارد زیر حق به‌کارگیری سلاح را دارند:

۱. برای دفاع از خود در برابر کسی که با سلاح سرد یا گرم به آنان حمله نماید.
۲. برای دفاع از خود در برابر یک یا چند نفر که بدون سلاح حمله می‌آورند ولی اوضاع و احوال طوری باشد که بدون به‌کارگیری سلاح مدافعه شخصی امکان نداشته باشد.

۳. در صورتی که مأمورین مذکور مشاهده کنند که یک یا چند نفر مورد حمله واقع شده و جان آنان در خطر است.

۲. برای دستگیری سارق و قاطع‌الطریق و کسی که اقدام به ترور و یا تخریب و یا انفجار نموده و در حال فرار باشد.

۳. تبصره «۱» ماده (۱) - قانون حمایت قضائی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت محیط‌زیست و جنگلبانی (مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳): به‌کارگیری سلاح در خصوص بند «۴» ماده (۳) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری در صورتی مجاز است که ضمن رعایت تمام ضوابط مقرر ازجمله تبصره «۳» ماده (۳) و ماده (۷) قانون مذکور، از هیچ طریق دیگری مانند به‌کارگیری سلاح غیر کشنده، امکان دستگیری و متوقف نمودن مرتکبان وجود نداشته باشد.

۴. بندهای «۵» و «۶» و «۷» و «۸» و «۱۰» ماده (۳) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری- مأمورین انتظامی در موارد زیر حق به‌کارگیری سلاح را دارند:

۵- در موردی که شخص بازداشت شده یا زندانی از بازداشتگاه یا زندان و یا در حال انتقال فرار نماید، از اقدامات دیگر برای دستگیری و یا توقیف وی استفاده کرده و ثمری نبخشیده باشد.

۶- برای حفظ اماکن انتظامی (مقر نیروهای انتظامی از قبیل مرکز فرماندهی، ستاد، پاسگاه، پایگاه، انبار سلاح یا مهمات و مرکز آموزشی)
۷- برای حفظ سلاحی که جهت انجام مأموریت در اختیار آنان می‌باشد.

۸- برای حفظ اماکن طبقه‌بندی شده بویژه اماکن حیاتی و حساس در مقابل هر گونه هجوم و حمله جهت ترور، تخریب، آتش‌سوزی، غارت اسناد و اموال، گروگان‌گیری و اشغال.

۱۰- برای حفظ تأسیسات، تجهیزات و اماکن نظامی و انتظامی و امنیتی

و ترویج شکار غیرمجاز اقدام به تحریک متخلفین جهت مقابله با محیط‌بانان نموده، لیکن پس از پیگیری و معرفی این افراد به مراجع قضایی برخورد بازدارنده‌ای با آنان صورت نگرفته یا به واسطه اطاله دادرسی اثر بازدارندگی لازم را ندارد.

- ایجاد دلهره و نگرانی در خانواده نیروهای یگان حفاظت به واسطه ضعف قانونی در حمایت از نیروها پس از استفاده از سلاح سازمانی.

لازم به ذکر است که در قانون به کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸)، هیچ‌گونه اشاره‌ای به استفاده از سلاح در راستای حفظ محیط زیست یا ذخایر ژنتیکی کشور نگردیده است.

۹-۵. وضعیت نامناسب تجهیزات خودرویی

یگان حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست در حال حاضر به لحاظ آماری دارای تعداد ۵۸۴ دستگاه خودرو مونتاژ و تولید داخل می‌باشد و در خوش‌بینانه‌ترین حالت تنها ۵۰ درصد از این تجهیزات خودرویی قابلیت به کارگیری در مأموریت‌های محوله را دارند. از طرفی به واسطه نوع فعالیت شبانه‌روزی نیروها و شرایط نامساعد جغرافیایی و آب و هوایی، اغلب تجهیزات داخلی فاقد کارایی لازم بوده و علاوه بر تحمل هزینه‌های هنگفت استهلاک، موجب ایجاد اختلال در عملیات تعقیب و گریز می‌شود. بنابراین این امر صدمات جبران‌ناپذیر و فراوانی را به عرصه‌های طبیعی و ذخایر ژنتیکی کشور وارد می‌کند.

۱۰-۵. وضعیت نامناسب ارتباط بی‌سیم

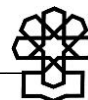
طبق بررسی‌های صورت گرفته وضعیت ارتباط بی‌سیم یگان حفاظت محیط زیست در سنوات گذشته به واسطه برخورداری از ردیف اعتباری ویژه بسیار مطلوب بوده، به گونه‌ای که در هرکجای کشور امکان ارتباط بی‌سیم با سایر نقاط امکان‌پذیر و مسئولین در لحظه از وضعیت مناطق و نیروها مطلع می‌شدند. متأسفانه در پی تشکیل یگان حفاظت و عدم برخورداری یگان از بودجه مستقل و وابسته شدن یگان به سایر بخش‌های سازمان برای تأمین ضروری‌ترین احتیاجات، به مرور وضعیت بی‌سیم بسیار ناکارآمد شده، به گونه‌ای که حتی در برخی استان‌ها امکان ارتباط بی‌سیم در سطح منطقه نیز امکان‌پذیر نمی‌باشد.

۱۱-۵. وضعیت جیره غذایی

علی‌رغم حضور شبانه‌روزی نیروهای یگان حفاظت در سطح حوزه‌های استحفاظی، متأسفانه این نیروها از تسهیلات تعیین شده برای نیروهای نظامی و شبه‌نظامی جهت تأمین وعده‌های غذایی روزانه برخوردار نبوده و همانند کارکنان دولت تنها هزینه یک وعده غذایی و به مقدار ناچیز پرداخت می‌شود که این امر به لحاظ جسمی و مالی مشکلات فراوانی را برای این عزیزان به وجود آورده است.

۱۲-۵. حق‌الکشف

طبق قانون نحوه جبران زحمات و خسارات کارکنان سازمان حفاظت محیط زیست در ارتباط با جرائم زیست‌محیطی

(مصوب ۱۳۸۴/۱۱/۱۲ مجلس شورا و اصلاحیه ۱۳۹۴/۱۲/۱۷)، به سازمان حفاظت محیط زیست اجازه داده شده، از محل اعتباراتی که همه ساله در اعتبارات هزینه‌ای برای سازمان یاد شده پیش‌بینی می‌شود، مبالغی را برای جبران سختی کار و خسارات کارکنان اعم از حق کشف، خسارت، دیه و کمک به مأموران و متصدیان کشف و تعقیب جرائم زیست‌محیطی و جلوگیری از منابع آلاینده و مخرب محیط زیست و مخبران فعالیت می‌کنند، اختصاص دهد. براساس آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه جبران زحمات و خسارات کارکنان سازمان حفاظت محیط زیست در ارتباط با جرائم زیست‌محیطی (مصوب ۱۳۹۷/۰۹/۲۵ مجلس شورا) پس از فرایند کشف (برای مثال کشف و ضبط لاشه گونه‌های شکار شده از متخلفین) و واریز ضرر و زیان مربوطه به حساب خزانه دولت، باید مبلغ ۷۰ درصد از محل بازگشت درآمدهای واریزی ذی‌ربط به میزانی که در قوانین مربوطه تعیین شده است، بین کارمندان و مأموران سازمان، کاشفان و مخبران توزیع شود. متأسفانه علی‌رغم تلاش شبانه‌روزی نیروها، حق‌الکشف‌ها با تأخیر و به‌صورت ناقص پرداخت می‌شود.

۱۳-۵. عدم برخورداری از معافیت مالیاتی

نیروهای یگان حفاظت علی‌رغم مسلح بودن به سلاح سازمانی و انجام عملیات تعقیب و گریز متخلفین و حضور در مناطق تردد اشرار و قاچاقچیان مواد مخدر، سلاح و مهمات و حتی گروه‌های معاند نظام از هیچ‌گونه امتیاز در نظر گرفته شده برای نیروهای نظامی مبنی بر معافیت پرداخت مالیات حقوق برخوردار نبوده و همانند کارکنان دولت از حقوق دریافتی ایشان مالیات کسر می‌شود.

۱۴-۵. کمبود تجهیزات و ادوات اطفای حریق

با توجه به بروز آتش‌سوزی‌های عمدی و غیرعمدی در مناطق چهارگانه و شکار ممنوع تحت حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست، متأسفانه علی‌رغم تلاش محیط‌بانان، در اکثر مواقع به‌دلیل کمبود یا نبود تجهیزات بروز و کارآمد عرصه‌های جنگلی و مرتعی دچار حریق شده و علاوه بر از بین رفتن گونه‌ای گیاهی و جانوری در پاره‌ای از موارد افراد داوطلب و حتی محیط‌بانان نیز به‌دلیل نزدیکی بیش از حد به منطقه آتش‌سوزی دچار آسیب‌های جسمی می‌شوند.

۱۵-۵. اطاله دادرسی در پرونده‌های منجر به فوت متخلفین

متأسفانه در پی بروز حوادث منجر به فوت یا مجروحیت متخلفین، در اکثر موارد رسیدگی به پرونده‌ها مشمول زمان طولانی گشته و نیروهای اجرایی مدت مدیدی را در حبس به سر می‌برند.

۱۶-۵. اطاله دادرسی در رسیدگی به پرونده‌های متخلفین شکار و صید

علی‌رغم تلاش شبانه‌روزی نیروهای یگان حفاظت برای دستگیری متخلفین شکار و صید، متأسفانه پس از ارجاع پرونده‌ها به مراجع قضایی، بعضاً صدور رأی با تأخیر زمانی زیاد (بعضاً چندساله) صورت گرفته که این امر ضمن بی‌اثر کردن اقدامات یگان، موجب عدم ارعاب متخلفین نیز می‌شود.

۱۷-۵. عدم اختصاص اعتبار کافی برای پرداخت هزینه‌های دادرسی

علی‌رغم دستگیری متخلفین و ارجاع پرونده‌ها به مراجع قضایی بعضاً به دلیل هزینه‌های سنگین دادرسی به‌ویژه جهت پرندگان شکاری و زمین‌خواری، ادارات کل با شهرستان‌ها قادر به تأمین هزینه نبوده و در پاره‌ای از موارد متخلفین از این حربه به نفع خود سوءاستفاده کرده و سازمان عملاً در انجام وظایف ذاتی و قانونی خود دچار مشکل می‌شود.

جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها

از زمان اولین عزم راسخ دولت‌ها برای برقراری توسعه پایدار چندین دهه می‌گذرد و در این سال‌ها، اغلب کشورها در تلاش بوده‌اند تا با ارتقای فرهنگی مردم و اجرای دقیق قوانین و ضوابط حاکم، به اهداف خود در حوزه حفاظت از محیط زیست دست یابند. در این مسیر، محیط‌بانان یا یگان حفاظت محیط زیست، نقش به‌سزایی دارند. محیط‌بانان حافظان عرصه‌های طبیعی بوده و وظیفه خطیر حفاظت از ۱۱ درصد خاک کشور را که جزء مناطق حفاظت‌شده محسوب می‌شوند، برعهده دارند.

براساس ماده (۹) دستورالعمل خدمتی یگان، وظایف محیط‌بان به شرح زیر است:

۱. بازدید و شناسایی کامل حوزه استحفاظی در زمینه منابع محیط زیست با توجه به وظایف محوله و ارائه گزارش به مافوق.

۲. بازدید و شناسایی کلیه رویدادها حوزه استحفاظی که منجر به دگرگونی تخریب و آلودگی محیط زیست می‌گردد، از قبیل حریق، سیل، طغیان رودخانه، زلزله، بیماری و مرگ‌ومیر جانوران وحشی، بروز آفات گیاهی، آلودگی‌های مختلف زیست‌محیطی، منابع آلوده‌کننده و فعالیت‌های مختلف عمرانی و ساختمانی، چرای بی‌رویه در مراتع، قطع و نابودی اشجار، بوته‌کنی و غیره و ارائه گزارش لازم به مافوق.

۳. اجرای قوانین و مقررات حفاظت و بهسازی محیط‌زیست، شکار و صید براساس دستورالعمل‌های صادره از مافوق.

۴. اقدام در زمینه کشف جرائم و دستگیری متخلفین براساس دستورالعمل‌های صادره.

۵. بررسی پروانه‌های مربوط به چرای احشام در این مناطق طبق دستورالعمل‌های صادره.

۶. جلوگیری از تخریب و تجاوز به منابع طبیعی، در مناطق تحت اختیار سازمان با توجه به دستورالعمل‌های صادره.

۷. صدور پروانه‌های شکار و صید در حوزه استحفاظی در موارد لزوم طبق دستور مافوق.

۸. بازدید و کنترل مدارک و پروانه‌های شکار و صید.

۹. جلوگیری از شکار و صید غیرمجاز، تنظیم صورتمجلس تخلف و معرفی متخلفین به مقامات ذی‌صلاح.

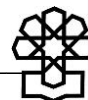
۱۰. تهیه آمار وحوش و شناخت گدار^۱ شکار منطقه و گزارش آن به مافوق.

۱۱. حفظ و نگهداری تأسیسات و اموال دولتی تحت اختیار.

۱۲. تهیه و تنظیم گزارش فعالیت‌های انجام شده و ارائه آن به مافوق.

مشاهده می‌شود که این قشر زحمت‌کش، مسئولیت‌های زیاد و سنگینی را برای حفاظت از محیط زیست این

۱. معبر و گذرگاه در آب، پایاب، جای کم عمق رودخانه که می‌توان پهنای آن را بدون شنا کردن پیمود.

مرزوبوم به دوش می‌کشند، اما متأسفانه در این راه با چالش‌های متعددی اعم از شرایط احراز شهادت و جانبازی، محدودیت به‌کارگیری سلاح در راستای حفاظت از عرصه‌های طبیعی کشور، سطح تحت حفاظت، زمان خدمت، شرایط فیزیکی کار اعم از تجهیزات خودرویی، ارتباط بی‌سیم، کمبود تجهیزات مورد نیاز در راستای انجام خدمت، محاسبه مزایا و حقوق کاری، اطاله دادرسی و غیره مواجه هستند که در این گزارش به آنها اشاره شد. در این راستا، پیشنهادهایی برای غلبه بر چالش‌های موجود، در ذیل ارائه شده است.

ارائه پیشنهادها

- قانون حمایت بیمه‌ای و قضایی نیروهای یگان حفاظت سازمان محیط زیست و جنگل‌بانی (مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ مجلس شورا)، به‌شرح ذیل اصلاح شود:

• بندهای «۵» و «۶» و «۷» و «۸» و «۱۰» ماده (۳) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸)، عیناً در ماده (۱) قانون فوق‌الذکر لحاظ شود.

• ماده (۶) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸) و تبصره «۲» ماده (۱۵۶) قانون مجازات اسلامی، عیناً به قانون یاد شده اضافه شود.

پیشنهاد دیگر در این زمینه آن است که در تبصره ماده (۱) قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸)، بعد از عبارت وزارت اطلاعات عبارت مأمورین اجرایی سازمان حفاظت محیط زیست (محیط‌بان) اضافه شده و بند جدیدی (بند «۱۱») به‌شرح زیر، به ماده (۳) این قانون الحاق شود:

«برای جلوگیری و مقابله با اشخاص که به‌صورت مسلحانه وارد مناطق تحت مدیریت سازمان و یا مناطق شکار ممنوع شده و به‌خطر مأمورین توجه نمی‌نمایند».

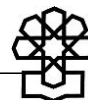
مزایای این پیشنهاد آن است که با توجه به اینکه تعدادی از مأموران حفاظت درخصوص به‌کارگیری سلاح برای انجام وظیفه، تحت تعقیب مراجع قضایی قرار گرفته و حتی تا مرز اعدام نیز پیش رفته بودند؛ یکسان شدن شرایط آنها با مأموران نیروهای مسلح و مأموران امنیتی که در انجام وظیفه، به ناچار ناگزیر به استفاده از سلاح می‌باشند، انجام می‌شود؛ در این صورت یگان حفاظت محیط زیست، تحت پوشش حمایتی مواد (۱۲) تا (۱۵)^۱ قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأموران نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱۰/۱۸) قرار می‌گیرند.

- اخذ موافقت ریاست محترم سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران جهت اصلاح بند «۱۴» ماده (۳) آیین‌نامه احراز مصادیق شهید، در حکم شهید و سایر مصادیق ایثارگری مصوب سال ۱۳۹۳ هیئت‌وزیران و ارسال به ستاد کل

۱. قانون به‌کارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری
ماده (۱۲) - مأمورینی که با رعایت مقررات این قانون مبادرت به به‌کارگیری سلاح نمایند از این‌جهت هیچ‌گونه مسئولیت جزایی یا مدنی نخواهند داشت.
ماده (۱۳) - در صورتی که مأمورین با رعایت مقررات این قانون سلاح به‌کار گیرند و در نتیجه طبق آرای محاکم صالحه شخص یا اشخاص بی‌گناهی مقتول و یا مجروح شده یا خسارت مالی بر آنان وارد گردیده باشد، پرداخت دیه و جبران خسارت برعهده سازمان مربوط خواهد بود و دولت مکلف است همه‌ساله بودجه‌ای را به این منظور اختصاص داده و حسب مورد در اختیار نیروهای مسلح قرار دهد.
تبصره - مفاد این ماده در مورد کسانی هم که قبل از تصویب این قانون مرتکب اعمال مذکور شده‌اند جاری است.
ماده (۱۴) - نیروهای مسلح می‌توانند در مواردی که مقتضی بدانند علاوه بر جبران خسارت وارده در قبال صدمات جانی و ضرر و زیان مالی که مأمورین مسلح در جهت انجام وظیفه طبق این قانون متحمل شده‌اند، مطابق مقررات به مأموران مذکور کمک مالی نمایند.
ماده (۱۵) - نحوه تأمین و پرداخت وجوه مذکور در مواد (۱۲) و (۱۴) به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارتخانه‌های کشور، اطلاعات، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه‌وبودجه با هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید.

نیروهای مسلح جهت اصلاح به شرح: «افرادی که به سبب مأموریت‌های محوله و پاسداری و حفاظت از اموال یا منابع طبیعی و محیط زیست و همچنین اماکن و مراکزی که نیروهای مسلح براساس مقررات یا مصوبات خاص شورای عالی امنیت ملی یا شورای امنیت کشور یا شورای تأمین استان موظف به حراست از آن مراکز هستند، مورد هجوم دشمن، گروه‌های معارض، متخلفین شکار و صید، متجاوزین به منابع طبیعی و محیط زیست قرار گرفته و در اثر درگیری یا تعقیب و مراقبت با آنها کشته یا مجروح می‌شوند».

- پرداخت هزینه جیره غذایی به نیروهای یگان حفاظت محیط زیست، همانند نیروهای نظامی و انتظامی.
- تشکیل دادگاه‌های ویژه محیط زیست در کلیه مراکز استان‌ها و شهرستان‌های جرم‌خیز.
- با توجه به الزام سازمان حفاظت محیط زیست جهت فراهم کردن زمینه برخورداری نیروهای یگان حفاظت از مزایای انواع بیمه‌ها (براساس ماده (۲) قانون حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت، مصوب سال ۱۳۹۹) از جمله بیمه تکمیلی، ترتیبی اتخاذ شود که کلیه افراد تحت تکفل نیروها نیز از مزایای بیمه تکمیلی رایگان برخوردار شوند.
- با توجه به ۲۵۶ ساعت مازاد بر ساعت کاری موظف کارمندان دولت (۴۴ ساعت در هفته براساس ماده (۸۷) قانون خدمات کشوری مصوب سال ۱۳۸۶)، این افزایش ساعت کار باید از لحاظ تأمین بودجه مدنظر قرار گیرد.
- ایجاد ردیف پرداخت مالی به مخبرین محیط زیست همانند نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌ها به منظور ایجاد انگیزه و ساماندهی مخبرین.
- معافیت سازمان حفاظت محیط زیست از پرداخت هزینه دادرسی در تمامی مراحل رسیدگی به پرونده‌ها.
- ایجاد صندوق رفاه جهت نیروهای یگان حفاظت محیط زیست و عضویت در فروشگاه‌ها و تعاونی‌های مختص نیروهای نظامی و انتظامی.
- پرداخت حق مأموریت به کارکنان یگان حفاظت محیط زیست براساس شرایط تعیین شده و حذف ممنوعیت پرداخت حق مأموریت به واسطه انجام امور در سطح حوزه استحفاظی.
- استخدام نیروهای واجد شرایط با توجه به سرانه حفاظتی بالای هر محیط‌بان و در نتیجه کمبود شدید نیرو در سطح مناطق و کاهش آثار منفی ناشی از این مشکل.
- تبدیل وضعیت نیروهای قراردادی، شرکتی، طرحی از طریق صدور مجوز یا برگزاری آزمون داخلی به واسطه تعداد اندک این افراد.
- با توجه به برخورداری نیروهای یگان حفاظت از بالاترین امتیاز سختی شرایط کار، نیروهای واجد شرایط از این امتیاز سختی کار در هنگام بازنشستگی نیز برخوردار باشند.
- حذف محدودیت اعمال مدارک تحصیلی و تغییر وضعیت جذب نیروهای اجرایی یگان حفاظت.
- بازسازی کلیه پاسگاه‌های نیازمند تعمیر و احداث پاسگاه‌های جدید براساس نقشه و الگوی یکسان در سطح کشور.
- معافیت نیروهای یگان حفاظت از پرداخت مالیات حقوق همانند نیروهای نظامی و انتظامی.
- تأمین کامل تجهیزات و ادوات اطفای حریق و ایجاد پایگاه‌های هوایی اطفای حریق.
- معافیت یگان حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست از ممنوعیت خرید خودروهای کمک‌دار، موتورسیکلت، دوربین چشمی، دوربین دید در شب و دوربین تله‌ای خارجی و اختصاص بودجه کافی جهت خرید آنها.

- ترتیبی اتخاذ شود که کلیه سلاح مکشوفه اعم از مجاز و غیرمجاز که به صورت غیرقانونی و بدون مجوز جهت شکار حیات وحش به کار رفته یا قبل از شروع به شکار در داخل مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست کشف و ضبط می شود، مستند به قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (مصوب سال ۱۴۰۱)، امحا شوند.
- ترتیبی اتخاذ شود که در صورت کشف و ضبط گونه های شکار و صید شده در داخل وسایل نقلیه متخلفین، مستند به قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (مصوب سال ۱۴۰۱)، خودرو به نفع یگان حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست مصادره و در اختیار یگان قرار گیرد.
- تأمین بودجه ساخت اسلحه خانه استاندارد در کلیه استان ها و شهرستان ها و مناطق تحت مدیریت سازمان.
- اختصاص کامل امتیاز حق الکشف ها به نیروهای یگان حفاظت محیط زیست.
- اختصاص ردیف اعتباری ویژه جهت به کارگیری تجهیزات نوین حفاظتی.
- اختصاص ردیف اعتباری ویژه جهت پوشش شبکه بیسیم دیجیتال در کلیه مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست در بازه زمانی یک و حداکثر ۲ ساله.

منابع و مأخذ

۱. تقی زاده قاسم آبادی، افشین و آزادفر، محمدمبین. محیط بانان در حمایت قانون، تهران، فانوس دنیا، ۱۳۹۸. شابک: ۶۰۹۷۶۷-۳-۶۲۲-۹۷۸.
۲. ابراهیمی، ابوالقاسم، حسنی، علیرضا و رحمانی ثانی، ابوالفضل. مروری بر قوانین حقوقی حمایتی از محیط بانان، حلقه مفقود شده از حافظان بی حفاظ محیط زیست، فصلنامه انسان و محیط زیست، دوره ۱۵، ش ۲، شماره پیاپی ۴۱، ۱۳۹۶.
۳. شفیعا، سعید و ضابطیان، بهرنگ. لزوم جرم انگاری در حوزه میراث طبیعی، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۸۳۵۶، ۱۴۰۱.
4. <https://natural.doe.ir/portal/home/default.aspx?categoryid=46522f5a-439e-4a2b-ab2b-a7ffe6a70e8b&rnd=62292.60032140132>. [دستیابی در یکم آذرماه سال ۱۴۰۱].

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، رویروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir